

CAP. 17 ȘOMAJUL ȘI PIATA MUNCII

**Departamentul de Economie și Relații Internaționale
FEAA, UAIC Iași**

Prof.

Curs Economie anul I

Suport curs: P Heyne et al., *Modul de gandire economic*

OBIECTIVE

- Ce este șomajul ?
- Piața muncii și particularitățile sale
- Cererea de muncă și determinanții săi
- Oferta de muncă și determinanții săi
- Indicatori de caracterizare a pieței muncii
- Șomajul și consecințele lui
- Caracteristici ale șomajului
- Formele șomajului
- Reducerea șomajului

Ce este șomajul ?

- “fenomen **social** care constă în persistența inactivității forțate a unui fost salariat sau a unei părți a foștilor salariați care nu mai găsesc de lucru din cauza situației economice defavorabile” (***Dicționar Universal Ilustrat al Limbii Române***)
- “fenomen **economic** cauzat de crizele sau de recesiunile economice, care constă în aceea că o parte dintre salariați rămân fără lucru, ca urmare a decalajului dintre cererea și oferta de forță de muncă” (***Mic Dicționar Academic MDA***)
- Apare și se măsoară pe piața muncii

Piața muncii și particularitățile sale

- **Ce este piața muncii ?**
- **Particularități**
 - - subiectul și obiectul acestei piețe se referă la om
 - - este segmentată, cu mobilitate mare pe sector
 - - este reglementată
 - - pe ea se întâlnesc angajatorii cu lucrătorii
 - - piață a muncii națională și locală
 - - dualitatea pieței muncii: piețe primare – secundare
 - - segmentele pieței muncii sunt interrelaționate

Cererea de muncă și determinanții săi

- Ce este cererea de muncă, prin ce se exprimă?
- Cererea de muncă = cerere derivată
- Determinanți cantității cerute de muncă:
 - *cererea de bunuri*
 - *dinamica salariului: efect de scară, de substit.*
 - *cantitatea de capital și dinamica prețului acestuia: efect de scară, efecte de substituție*
 - *alți factori, cu acțiune indirectă:*
 - *care influențează cererea globală (de exemplu, creșterea veniturilor reale, reducerea impozitelor, reducerea ratei dobânzii etc)*
 - *creșterea investițiilor*
 - *variația exporturilor și importurilor*
 - *implicarea guvernului în economie*

Oferta și determinanții săi (1)

- Ce este oferta de muncă și cum se exprimă ?
- Resursele de muncă – vezi schema pe slide-ul următor $RMT = PVM + PAVMA - PIM$
- Populația activă = Pop.ocupată + Șomerii
- Populația inactivă = Pop.totală – Pop.activă

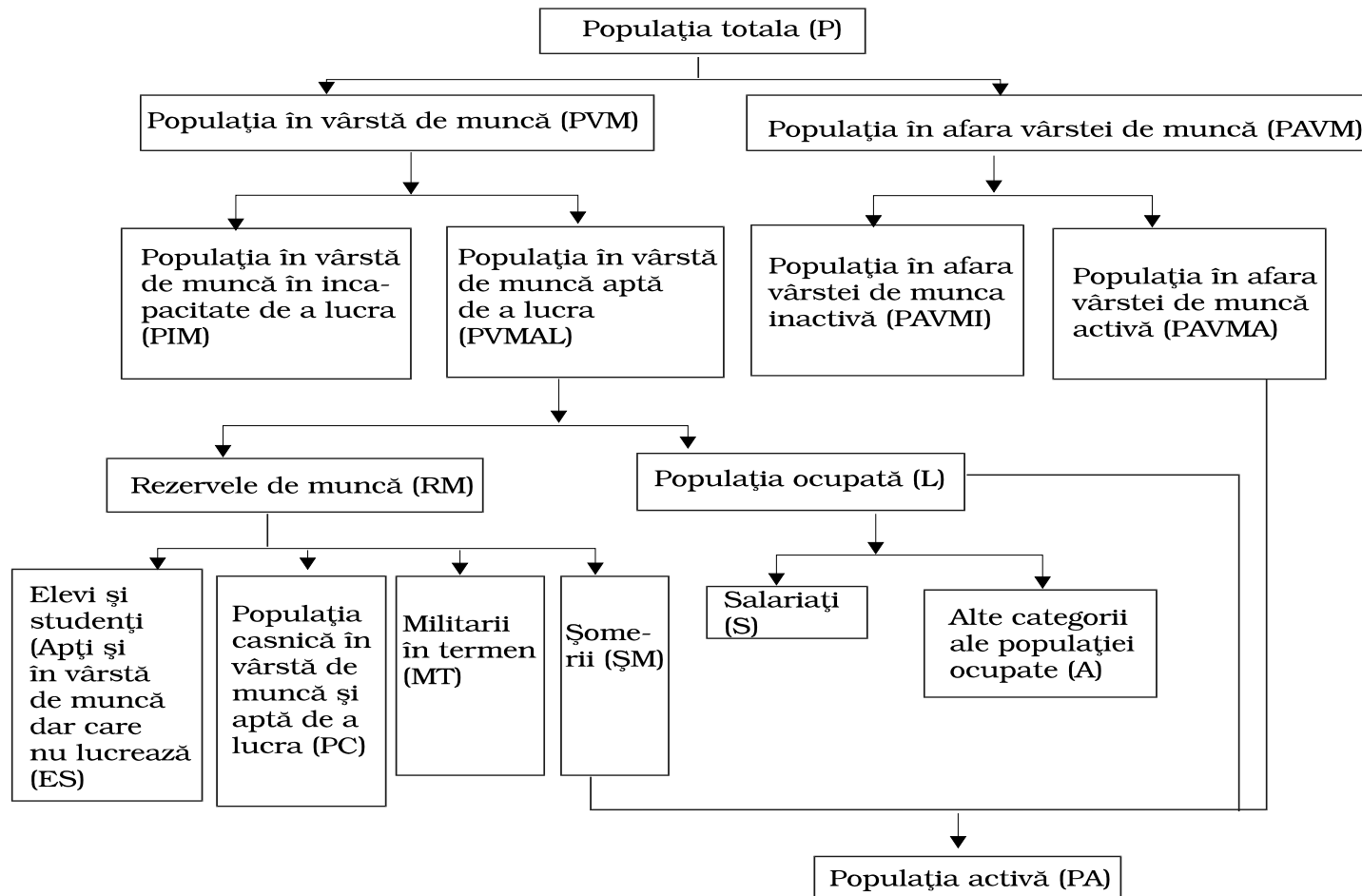
În concluzie:

oferta curentă de muncă = pop. activă

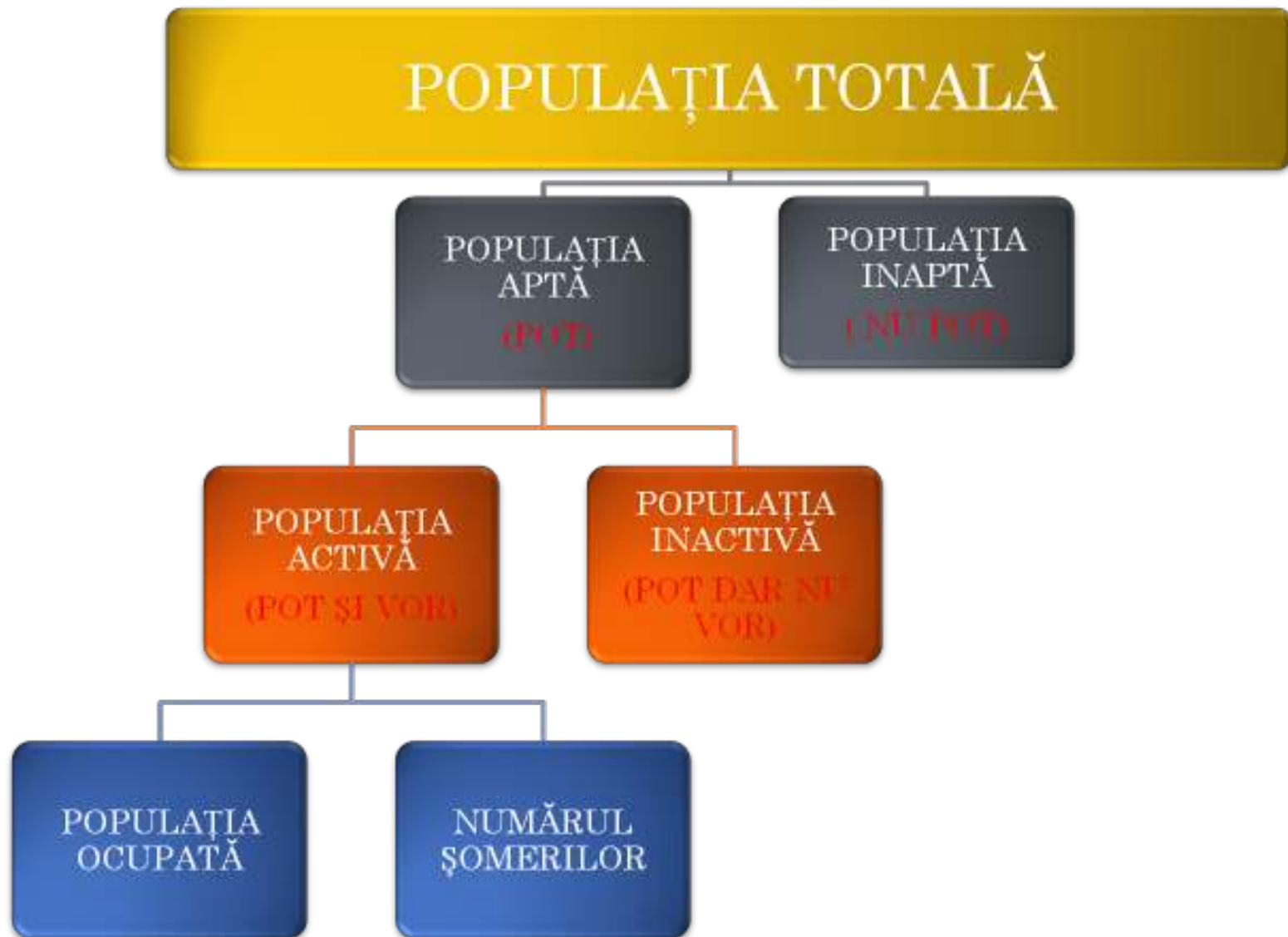
Pop. Activă = pop.ocupată + șomeri

Populația totală și structura sa

STRUCTURA POPULAȚIEI TOTALE

INDICATORI UTILIZAȚI ÎN ANALIZA PIETEI MUNCII

Rata inapților – măsoară procentual ponderea presonelor ce nu îndeplinesc condițiile legale pentru angajare prin raportare la populația totală

$$R_i = \text{Populația inaptă} / \text{Populația totală} \times 100$$

Rata șomajului – măsoară procentual ponderea presonelor ce nu găsesc un loc de muncă remunerat (N_s) prin raportare la populația activă (PA).

$$R_s = N_s / PA \times 100$$

Gradul de ocupare – măsoară procentual ponderea presonelor ce ocupă un loc de muncă remunerat (P_o) prin raportare la populația aptă .

$$G_o = P_o / P_{aptă} \times 100$$

Oferta și determinanții săi (3)

- *Oferta de muncă și capitalul uman*
- *Oferta de muncă și mobilitatea populației*
 - mobilitate geografică
 - mobilitatea ocupațională

Migrația forței de muncă

- emigrare vs imigrare
- efecte asupra pieței muncii
- avantaje și dezavantaje

Căile formării șomajului

1. **Pierderea locurilor de muncă** de către cei angajați (reducerea cantității de muncă cerute pe piața muncii),
2. **Părăsirea voluntară a locului de muncă** din diferite motive
3. **Creșterea cantității de muncă oferite pe piața muncii** prin intrarea în categoria populației active, aflate în căutarea unui loc de muncă, a tinerilor absolvenți ai unor cursuri de formare sau a altor persoane aparținând rezervei de muncă

Șomajul și consecințele sale

- din perspectiva pieței muncii șomajul este o ofertă excedentară de forța de muncă.
- Oferta excedentară pe piața muncii este mult mai gravă decât pe oricare altă piață.
De ce ?
- 48 de milioane de șomeri în țările membre ale OCDE și se apreciază că încă 15 milioane au renunțat să mai caute un loc de muncă sau au acceptat fără voia lor o slujbă cu normă redusă.

Consecințele șomajului

- la **nivelul economiei naționale**:
 - Producția potențială aferentă resurselor de muncă ale șomerilor irosită pentru totdeauna,
 - Costurile financiare ale protecției sociale a șomerilor
 - Crește inegalitatea, întrucât șomerii pierd mai mult decât cei angajați
- la **nivelul fiecărui individ** afectat de acest flagel:
 - Deteriorarea condiției lui materiale, familiale, psihice,
 - Deziluzia neputinței încadrării într-o activitate utilă, care înseamnă o gravă deteriorare a înseși condiției lui umane.

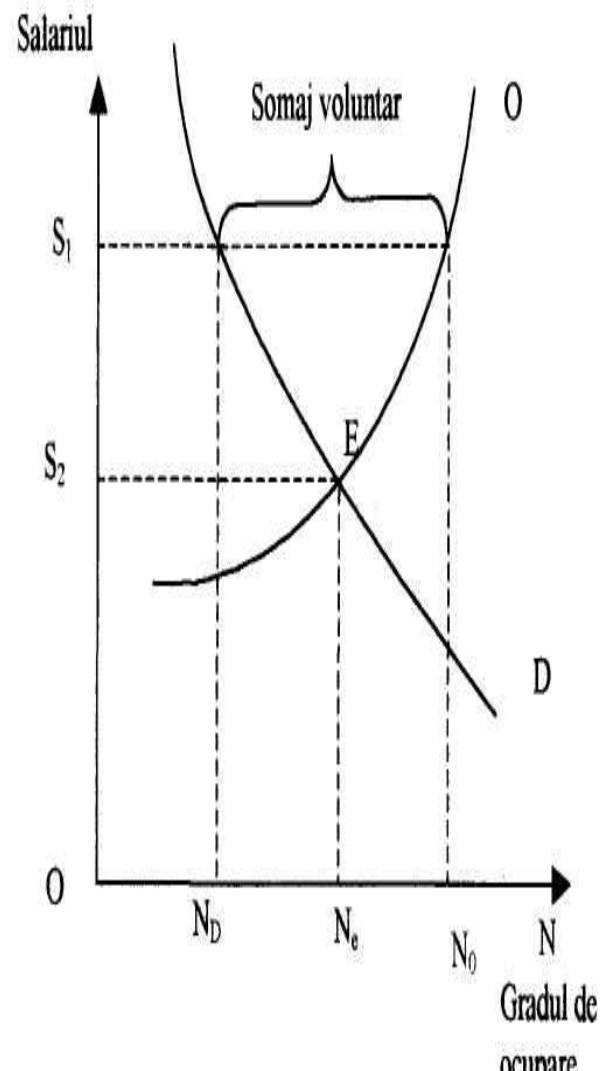
Caracteristici ale șomajului

- șomajul oscilează de la o țară la alta, chiar și în interiorul unor spații integrate cum este Uniunea Europeană. (februarie 2013: Austria (4,8%), Germania (5,4%), Lituania (5,5%), Olanda (6,2%) și Malta (6,6%), România (6,7%) ; la polul opus: Grecia (26,4%), Spania (26,3%), Portugalia (17,5%), Slovacia (14,6%)).
- șomajul oscilează de-a lungul timpului în aceeași țară, odată cu fazele ciclului economic. Comparați datele de mai sus cu cele din 2008, când economia UE “duduia”, se afla în faza ascendentă a ciclului economic: Austria 3,8%, Lituania 4,3%, Olanda 3,1%, Spania 8,3%, Portugalia 8,5 %, iar Slovacia 9,6%, în timp ce la nivel de UE rata șomajului era de 7,1%
- șomajul afectează într-o proporție mai mare categoria lucrătorilor necalificați, care este de patru, cinci ori mai expusă decât cei calificați
- tinerii sunt mai afectați de șomaj decât adulții
- în majoritatea țărilor membre ale UE, șomajul este mai ridicat la femei decât la bărbați,
- șomajul din UE, comparativ cu cel SUA , se mai caracterizează printr-o rată mult mai ridicată a șomajului de lungă durată
- șomajul este preponderent involuntar și nu voluntar cum apărea în abordarea teoriei neoclasice.

Formele șomajului (1)

- șomajul *voluntar* și cel *involuntar*

Formele șomajului (2)

- *șomajului tinerilor*
- *șomajului feminin,*
- *șomajului diplomelor*
- *șomajul pe termen lung*
- *șomaj total sau șomaj parțial*
- *șomaj deghizat*
- *șomaj aparent*
- *Șomaj tehnic*

Formele șomajului (3)

- șomajul **fricțional**
- șomajul **structural**

Șomajul *fricțional* și *structural* care există atunci când *venitul național se află la nivelul său potențial* reprezintă așa numitul **șomaj normal** sau **șomaj de echilibru**, căruia îi corespunde o **rată naturală a șomajului**, denumită prin termenul generic de **NAIRU** (rata de șomaj care nu duce la o accelerare a inflației)

Definirea situației de ocupare deplină a forței de muncă

(Prin folosirea ratei reale a șomajului (RRȘ)

$RRȘ = \text{Rata curentă a șomajului (RCS)} - \text{NAIRU}$

Ocupare deplină $C = OF$ de muncă

(Rata curentă a șomajului = rata naturală)

Supraocupare $C > OF$ de muncă

(Rata curentă a șomajului < rata naturală) C

Subocupare $C < OF$ de muncă

(Rata curentă a șomajului > rata naturală)

Deci, în situația de ocupare deplină a forței de muncă există doar șomaj fricțional și șomaj structural

Formele șomajului(4)

Șomaj ciclic

- Când economia se află în recesiune
- Nivelul venitului național creat devine inferior venitului național **potențial** (care s-ar fi obținut în condițiile utilizării depline a tuturor resurselor productive disponibile)
- Cererea globală este insuficientă pentru a absorbi oferta potențială
- Producția reală devine mai mică decât producția potențială → un **decalaj recesionist**.
- Nivelul **șomajului ciclic** poate fi determinat ca **diferență** între numărul de persoane care ar putea fi angajate în condițiile venitului național potențial și numărul de persoane angajate curent.
- Când șomajul ciclic este zero, tot șomajul existent este fricțional și / sau structural , numit în literatura economică și **șomaj de echilibru**
- Cum s-ar putea explica șomajul ciclic ? (reacția firmelor la slaba flexibilitate a salariilor nominale în condiții de criză)

“Legea” lui Okun

- Relația negativă între rata șomajului și nivelul producției (al PIB-ului)
- unui procent de decalaj PIB (*diferența între PIB-ul real și cel potențial*) îi corespunde o rată a șomajului de 0,5 procente.
- **$R_{\text{șom.}} = R_{\text{Nat. a șom.}} - (0,5 \times \text{Decalajul PIB})$**
(Dacă, de ex., $r_{\text{n.ș.}} = 5,2\%$, iar PIB-ul creat = 98 % din PIB-ul pot., decalajul PIB-ului ar fi de -2 %.
→ o r.curentă a șom. de $5,2\% - 0,5 \times (-2) = 6,2\%$)
- Caracterul estimativ al coeficientului **0,5**

Reducerea șomajului

Reducerea lui implică intervenția inevitabilă a guvernului ?

- **stimularea cererii agregate** prin politica economică:
 - stimularea investițiilor, publice și private
 - creșterea consumului, privat și public
 - creșterea exporturilor
- Pericolul derapajului inflaționist
- Dilema *inflație - șomaj*
- Pe termen lung, o implicare mai profundă a sistemului educațional în asigurarea unei pregătiri mai adecvate a tinerei generații
- modificarea politicii de protecție socială
- o reformă a piețelor forței de muncă – *flexicuritate*
- Strategii ale ocupării forței de muncă:
 - Strategia de la Lisabona, EUROPA 2020, Str.naționale

